

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Andra Kammaren. N:o 47.

Lördagen den 30 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 innevarande april.

§ 2.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt statsutskottets memorial n:is 59 och 74, bevillningsutskottets memorial n:is 27, 28 och 29 samt statsutskottets memorial n:o 90, däri föreslagits voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, i hvilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämdt blifvit, att vederbörliga omröstningar öfver de olika besluten denna dag skulle äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

Gemensamma omröstningar.

1:sta omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 59.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt med afslag å herr Ljunggrens i samma ämne väckta motion, på extra stat för år 1905 anvisar till handelsstipendier ett belopp af 20,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammarens beslut, i anledning af Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt med bifall till herr Ljunggrens i samma ämne väckta motion, på extra stat för år 1905 anvisat till handelsstipendier ett belopp af 30,000 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga,

Gemen-
samma om-
röstningar.
(Forts.)

jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräkn-
ning, och befanns, att omröstningen utfallit med 96 Ja och 128 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som,
enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
maren samtidigt anställd, hade utfallit med... 85 Ja och 57 Nej,
hvidan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller..... 96 Ja och 128 Nej,
sammanräkningen visade..... 181 Ja och 185 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen
fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 74, punkt. 2. I.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill godkänna de
vid statsutskottets utlåtande n:o 5 fogade förslag till stater för
infanteriet (bil. 3—30 vid nämnda utlåtande) å 8,523,594 kronor,
röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren,
godkänt de vid herr P. Pehrsons m. fl. i ämnet afgifna reservation
fogade förslag till stater för infanteriet (bil. 3—30) vid nämnda
reservation å 8,456,267 kronor 50 öre.

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd
och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått,
att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga,
jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräkn-
ning, och befanns, att omröstningen utfallit med 18 Ja och 206 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som,
enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
maren samtidigt anställd, hade utfallit med..... 118 Ja och 25 Nej,
hvidan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller..... 18 Ja och 206 Nej,
sammanräkningen visade 136 Ja och 231 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen
fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 74, punkt. 2. II.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill godkänna de
vid statsutskottets utlåtande n:o 5 fogade förslag till stater för

kavalleriet (bil. 31—39 vid nämnda utlåtande) å 2,566,858 kronor
80 öre, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, godkänt de vid herr P. Pehrsons m. fl. i ämnet afgifna reservation fogade förslag till stater för kavalleriet (bil. 31—39 vid nämnda reservation) å 2,524,150 kronor 30 öre.

Sedan voteringsseglarne blifvit afämnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknings, och befanns, att omröstningen utfallit med 21 Ja och 203 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 125 Ja och 18 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller 21 Ja och 203 Nej,
sammanräkningen visade 146 Ja och 221 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 74, punkt 2. III.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill godkänna de vid statsutskottets utlåtande n:o 5 fogade förslag till stater för artilleriet (bil. 40—48 vid nämnda utlåtande) å 2,746,026 kronor 50 öre, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, godkänt de vid utskottets memorial n:o 62 fogade förslag till stater för artilleriet (bil. 1—9 vid nämnda memorial) å 2,656,287 kronor.

Sedan voteringsseglarne blifvit afämnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga,

Gemen-
samma om-
röstningar.
(Forts.)

jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräkn-
ning, och befanns, att omröstningen utfallit med 31 Ja och 191 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som,
enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
maren samtidigt anställd, hade utfallit med 128 Ja och 14 Nej,
hvidan då därtill lades Andra Kammarens

röster eller 31 Ja och 191 Nej,
sammanräkningen visade 159 Ja och 205 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen
fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 74, punkt. 3.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen
med anledning af Kungl. Maj:ts framställning samt med afslag å
herr Å. H. Hammarskjölds motion, i hvad den afser anslaget till
remontering och skoning m. m., öka nämnda anslag, nu 962,563
kronor, med 260,639 kronor till 1,223,202 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren,
beslutat att med anledning af Kungl. Maj:ts framställning samt
herr Hammarskjölds motion, i hvad den afser anslaget till remon-
tering och skoning m. m., öka nämnda anslag, nu 962,563 kronor,
med 36,639 kronor till 999,202 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd
och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått,
att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga,
jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräkn-
ning, och befanns, att omröstningen utfallit med 44 Ja och 180 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som,
enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
maren samtidigt anställd, hade utfallit med 126 Ja och 17 Nej,
hvidan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller 44 Ja och 180 Nej,
sammanräkningen visade 170 Ja och 197 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen
fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 74, punkt. 4.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen med godkännande af det vid herr H. P. P. Tamms m. fl. reservation fogade förslag till stat för krigshögskolan (bil. 61), höjer anslaget till krigshögskolor, nu 77,205 kronor, med 16,250 kronor till 93,455 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat att, med godkännande af det vid statsutskottets utlåtande n:o 5 fogade förslag till stat för krigshögskolan (bil. 61), höja anslaget till krigshögskolor, nu 77,205 kronor, med 15,750 kronor till 92,955 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 21 Ja och 196 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ... 131 Ja och 13 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller 21 Ja och 196 Nej,

sammanräkningen visade 152 Ja och 209 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

7:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 74, punkt. 5.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt med afslag å herrar Anderssons, Nordströms och Eriksons m. fl. ifrågavarande motioner, ökar anslaget till de värnpliktiges aflöning, inskrifning och redovisning m. m., nu 2,060,492 kronor, med 15,201 kronor till 2,075,693 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Gemen-
samma om-
röstningar.
(Forts.)

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat att i anledning af Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt herrar Anderssons, Nordströms och Eriksons m. fl. ifrågavarande motioner öka anslaget till de värnpliktiges aflöning, inskrifning och redovisning m. m., nu 2,060,492 kronor, med 1,066,026 kronor till 3,126,518 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 106 Ja och 117 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med..... 141 Ja och 3 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller..... 106 Ja och 117 Nej,
sammanräkningen visade 247 Ja och 120 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

8:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 27.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts proposition n:o 54 medgifver, att till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag af tullmedlen utbetalas ett belopp af 49,605 kronor 60 öre, motsvarande tullavgifterna för materialier, som för byggande af pansarbåten Tapperheten af bolaget till riket införts under tiden från och med den 5 mars 1900 till och med den 20 mars 1901, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren afslagit såväl Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning som utskottets hemställan.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 107 Ja och 110 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankomsten och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 91 Ja och 52 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

röster eller 107 Ja och 110 Nej,
sammanräkningen visade 198 Ja och 162 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

9:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 28.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att 10 § i den för år 1905 afsedda förordningen om inkomstskatt skall erhålla följande lydelse:

Skyldighet — — — — fria från skatt.

Har i fall, hvarom nu är sagdt, skattskyldig inkomst af fast egendom, uppgående enligt de i 2 § stadgade beräkningsgrunder till 300 kronor eller därutöfver, och utgör den skattskyldiges sammanräknade inkomst minst nämnda belopp, skall skatt likväl erläggas för hela den beräknade inkomsten af fast egendom, dock icke för mera än beloppet af den skattskyldiges sammanräknade inkomst.

Uppgår inkomsten — — — — bortfaller.

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit, att 10 § i den för år 1905 afsedda förordning om inkomstskatt skall erhålla följande lydelse:

Skyldighet — — — — fria från skatt.

Har i fall, hvarom nu är sagdt, skattskyldig inkomst af fast egendom, uppgående enligt de i 2 § stadgade beräkningsgrunder till 600 kronor eller därutöfver, och utgör den skattskyldiges sammanräknade inkomst minst nämnda belopp, skall skatt likväl erläggas för hela den beräknade inkomsten af fast egendom, dock icke för mera än beloppet af den skattskyldiges sammanräknade inkomst.

Uppgår inkomsten — — — — bortfaller.

Sedan voteringsseklarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren in-

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

gått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 40 Ja och 183 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 120 Ja och 21 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller 40 Ja och 183 Nej,
sammanräkningen visade 160 Ja och 204 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

10:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 29).

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att tullen å juteväfnad: oblekt och ofärgad säck- eller packväf skall höjas till 13 öre för kilogram, äfvensom att då juteväfnad, tillverkad i utlandet, användes till emballage vid utförsel sjöledes från stapelstad till utrikes ort, må för hvarje kilogram af väfnaden restitutionssvis af tullmedlen beviljas 13 öre under iakttagande af de i § 9 punkten 1 tulltaxeunderrättelserna upptagna bestämmelser, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit, att gällande tullsats å juteväfnad: oblekt och ofärgad säck- eller packväf, äfvensom gällande bestämmelser om tullrestitution för juteväfnad skola bibehållas oförändrade.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflämnade samt en sedel af lagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 45 Ja och 170 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 97 Ja och 30 Nej; hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller 45 Ja och 170 Nej,
sammanräkningen visade 142 Ja och 200 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

11:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 90, punkt. 1.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen med godkännande af följande förslag till stater, nämligen för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan och för marinintendenturkåren i flottans reserv (bil. n:is 1—4 vid statsutskottets utlåtande n:o 6) samt för flottans sjömanskår (bil. n:o 5 vid den af herr *H. P. P. Tamm* m. fl. i ämnet afgifna reservationen), höjer anslaget till aflöning för flottans kårer och stater från 3,669,075 kronor med 215,084 kronor till 3,884,159 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att med godkännande af de vid statsutskottets utlåtande n:o 6 fogade förslag till stater (bil. n:is 1—5) för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan, för marinintendenturkåren i flottans reserv samt för sjömanskåren höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater från 3,669,075 kronor med 194,817 kronor till 3,863,892 kronor.

Sedan voteringssedlarna blifvit afämnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknings, och befanns, att omröstningen utfallit med 29 Ja och 191 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 120 Ja och 21 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller	29 Ja och 191 Nej,
sammanräkningen visade	149 Ja och 212 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

12:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 90, punkt. 2.)

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, på extra stat för år 1905 beviljar till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel 6,262,550 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren, beslutat att till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1905 ett anslag af 6,062,550 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknning, och befanns, att omröstningen utfallit med 62 Ja och 160 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som enligt ankomsten och nu uppläst protokoll blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 116 Ja och 26 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller 62 Ja och 160 Nej,
sammanräkningen visade 178 Ja och 186 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

13:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 90, punkt. 3.)

Den som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen, med bifall till herr Natt och Dags med flere motion, såvidt den samma afser anläggande af ett fast undervattensbatteri vid Ox-djupet, för år 1905 för detta ändamål beviljar ett anslag af 348,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att genast låta påbörja dessa arbetens utförande samt af tillgängliga medel förskjuta det belopp, som här för kan erfordras redan under innevarande år, samt vid anmälan af detta beslut anhåller, att Kungl. Maj:t behagade låta omedelbart påbörja och med största möjliga skyndsamhet fullborda ifrågavarande arbete, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, icke bifallit herr Natt och Dags med flere ifrågavarande motion.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 85 Ja och 138 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 114 Ja och 28 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller	85 Ja och 138 Nej,
samräkningen visade	199 Ja och 166 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Till afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:o 92, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefontäten i Stockholm med omnejd m. m.

I proposition n:o 69 af den 26 sistlidne mars hade Kungl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att, med gillande af ett utaf telegrafstyrelsen med styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och för Stockholms belltelefonaktiebolag träffadt köpe- och bytesaftal rörande telefontäten i Stockholm med omnejd, bemyndiga riksgäldskontoret att under innevarande år tillhandahålla telegrafstyrelsen det belopp, som efter uträkning och Kungl. Maj:ts pröfning erfordrades för fullgörande af den på styrelsen ankommande betalningsskyldighet enligt nämnda aftal, att af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom beloppets öfverlämnande till telegrafstyrelsen försakades riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämnade tillgång, dock så att dylika afbetalningar borde en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefontäten i Stockholm med omnejd m. m.

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.
(Forts.)

Vid utlåtandet hade fogats reservationer:

af herr *E. Fränckel*, hvilken ansett att utskottet bort föreslå, att, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition, Riksdagen, under villkor att åt de två första punkterna i § 13 af det utaf telegrafstyrelsen med styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag för och Stockholms belltelefonaktiebolag träffade, med propositionen till Riksdagens pröfning öfverlämnade köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd gäfvos följande ändrade lydelse:

»Kungl. telegrafstyrelsen äger att hvilket år som helst till och med år 1909, efter förutgången tillsägelse minst ett år i förväg, inlösa bolagens samtliga anläggningar i Stockholm och stockholmstrakten. Begagnar sig kungl. telegrafstyrelsen ej af denna lösningsrätt, återkommer sådan lösningsrätt mot enahanda villkor åren 1919 och 1920, 1929 och 1930 och så allt framgent hvarvt 10:de år»;

mätte med gillande af det på sådant sätt ändrade aftalet, be- myndiga riksgäldskontoret att under innevarande år tillhandahålla telegrafstyrelsen det belopp, som efter uträkning och Kungl. Maj:ts pröfning erfordrades för fullgörande af den på styrelsen ankommande betalningsskyldighet enligt nämnda aftal, att af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom beloppets öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakades riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgåldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämnade tillgång, dock så att dylika afbetalningar borde en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas;

af herrar friherre *N. A. H. Palmstierna*, *A. G. L. Billing*, grefve *C. O. Taube* och *H. R. Törnebladh*, hvilka i hufvudsak biträdt ofvan intagna, af herr *E. Fränckel* afgifna reservation.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter ordet begärdes af:

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet *Westring*: Herr talman, mina herrar! Att döma af det utlåtande, statsutskottet afgifvit i den fråga, som nu föreligger till behandling, har densamma icke lyckats inom Riksdagen tillvinna sig det intresse, som den verkligen förtjänar. — Utskottets betänkande är synnerligen knapphändigt. Utskottet har icke ingått i någon närmare undersökning af förslaget, utan allenast, med åberopande af ett par invändningar mot vissa bestämmelser i det kontrakt, som förelagts Riksdagen till godkännande, afvisat förslaget. Detta är så mycket mera anmärkningsvärdt, om man erinrar sig hvad förut passerat i denna fråga.

Det är för alla herrarne väl bekant, hurusom Kungl. Maj:t år 1902 för Riksdagen framlade ett förslag att för statsverkets

räkning inköpa båda bolagens nät. Detta förslag vann icke Riksdagens bifall.

Nu hemställer statsutskottet om afslag jämväl å det förslag i frågan, som här framlagts och hvarigenom man försökt på annat sätt ordna förhållandet mellan rikstelefonen och de enskilda bolagen. Om denna hemställan bifalles, saknar Kungl. Maj:t all ledning för att bedöma, huru Riksdagen i själfva verket anser, att denna fråga bör ordnas. Det förefaller nästan, som om man skulle betrakta frågan såsom om den uteslutande rörde Stockholm och stockholmarne. Intet kan emellertid, enligt min uppfattning, vara oriktigare. Här är fråga om ett kommunikationsmedel, som sätter vederbörande trafikant, på hvilken ort han vistas, i förbindelse med landet i dess helhet. En fråga, som närmast gäller ordnandet af telefonförbindelserna i Stockholm, kan följaktligen aldrig någonsin uteslutande vara en stockholmsfråga. Den berör tvärtom mycket nära hela den allmänhet i landet, som öfver hufvud taget betjänar sig af detta trafikmedel; och den är numera ganska stor. Därtill kommer en annan omständighet: här är fråga om förhållandet mellan statens telefonverk, å ena sidan, och de enskilda bolagen, som jämte staten drifva telefonverksamhet inom hufvudstaden, å andra sidan, och det måste således alltid för staten vara af ett visst intresse, huru detta förhållande är ordnad.

Är det då verkligen af behofvet påkalladt, att någon åtgärd vidtages för att åstadkomma förändring i den ordning, som nu råder i afseende på telefonväsendet härstädes? Jag tror icke, att mången skall förneka, att en sådan förändring verkligen är högst önskvärd. De afbrott i förbindelsen mellan rikstelefonen och bolagens telefoner, som ägde rum under år 1903, ha otvivelaktigt vållat ganska afsevärda olägenheter. — Den samtrafik, som dessförinnan ägde rum, var ingalunda af ringa betydelse. Den uppgick sista året till 1 miljon samtal med lokalöfvergångar och 200,000 med interurbana öfvergångar. Af interurbana samtal till Stockholm gick en femtedel till bolagens nät.

Omfattningen af detta intresse kan man också förstå, om man betänker, att rikstelefonen har öfver hela landet abonnenter till ett antal af 70,000, däraf 13,000 i Stockholm; bolagen ha för närvarande i Stockholm omkring 35,000 abonnenter. Det är ju icke möjligt annat, än att ett afbrott i dessa förbindelser skall åstadkomma många olägenheter och väcka mycken förargelse. Att döma af de uttalanden, som detta förhållande framkallat i landsortspressen, ha dessa olägenheter icke varit minst kännbara i landsorten. Emellertid är det icke nog med dessa olägenheter, som närmast drabba den telefonerande allmänheten. Därtill kommer också, att själfva det nuvarande systemet ur både ekonomisk och byggnadsteknisk synpunkt är alldeles förkastligt.

Jag har i sammanbindningsbanan låtit uppsätta några kartor öfver telefonförbindelserna här inom Stockholm och dess närmaste område, det så kallade 70-kilometersområdet, inom hvilket rikstelefonen och bolagen ha sin verksamhet. Det synes där, huru

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.

(Forts.)

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefontåten i Stockholm med omnejd m. m.
(Forts.)

öfver allt parallela linjer äro framdragna, så att de rent af trängas om platserna. — På den större kartan, den öfver 70-kilometersområdet, ser man, huruledes nästan efter hvarje väg gå dubbla ledningar, den ena på ena sidan af vägen med rikstelefonens, den andra på andra sidan med bolagens ledningar. Det är ett par tusen km. parallela ledningar, som finnas på det området. På icke mindre än 100 platser finnas i omedelbar närhet af hvarandra stationer dels för rikstelefonen och dels för bolagens telefoner. Det är klart, att detta ur nationalekonomisk synpunkt alldeles gifvet måste vara en förlust och en onödig förlust. — Alltid skulle man här kunna nöja sig med *en* stolplinje, och antalet trådar kunna i de flesta fall högst betydligt förminskas. Dubbla stationer äro i hvarje fall öfverflödiga. Inom staden skall väl hvarje abonnent ha sin ledning, men man behöfver icke såsom nu ha dubbla kabelströmmar och dubbla stativ etc. Ännu värre är, att, hvad själfva staden angår, ett sådant system hotar att hindra telefonväsendets vidare utveckling. Man kan helt enkelt icke komma fram så, som man behöfver, med dessa dubbla ledningar inom staden. Därvidlag spelar det en stor roll, att numera icke några trummor för kablar få nedläggas i gatorna. Detta är numera af Stockholms stad förbjudet såväl för rikstelefonen som för bolagen. För rikstelefonen upphörde denna rättighet 1895, då rikstelefonen icke ville gå in på att förlänga det då gällande samtrafikskontraktet till 1920, och för bolagen tog det slut därmed förra året. Det synes af kartorna där ute, att rikstelefonen har högst få kabelledningar. Det är mest luftledningar, och erfarenheten har visat, att det är ofanligt mycket oförmånligare med dessa luftledningar än med de ledningar, som dragas i jorden. De kosta mycket mera att underhålla och äro utsatta för yttre inverkan, som föranleder upphörliga skador och därmed afbrott i förbindelserna. Särskildt gäller detta vid svåra snöfall och stormar, som verka rent af förödande på dem.

Det är således alldeles gifvet, att det alltför väl behöfves en förändring. Huru skall man då åstadkomma en sådan förändring? Genom att återgå till det gamla samtrafikskontraktet, säger man från somliga håll. Det gamla samtrafikskontraktet, som ingicks 1890, var byggt på den grundsatsen, att abonnenterna skulle kunna komma öfver från den ena linjen till den andra mot en afgift af 10 öre. Det dröjde emellertid icke länge, förrän man från rikstelefonens sida insåg, att detta kontrakt alldeles för mycket gynnade bolagen. Detta framgår af tillgängliga siffror rörande de särskilda förvaltningarnas utveckling. Under åren 1892 till och med 1902 ökades sålunda abonnentantalet för bolagen med 25,500 och för rikstelefonen med 11,100. Sistnämnda år 1902 utgjorde ökningen för bolagen 2,200 och för rikstelefon 378. Ett system, som föranleder ett sådant resultat för ett statens kommunikationsverk, kan icke för detta verks ekonomiska utveckling vara tillfredsställande. Det har också visat sig, att öfvergångsavgiften i själfva verket varit icke obetydligt högre, än som behöfdes

för att betäcka kostnaderna. Därtill kommer, och det är icke den minst viktiga omständigheten, det ekonomiska slöseri och de svårigheter i byggnadstekniskt hänseende, hvilka, på sätt jag förut utvecklat, äro den oundgängliga följden däraf att två förvaltningar skola drifva en sådan verksamhet som den ifrågavarande inom samma snävt begränsade område. Det blir till slut alldeles omöjligt inom en stad, där telefonförbindelserna utvecklat sig så, som de gjort i Stockholm.

Då telegrafstyrelsen sålunda fann sig föranlåten att uppsäga förut gällande samtrafiksafstal, var det helt naturligt, att styrelsen skulle försöka den utväg, som man begagnat på en hel mängd andra ställen i Sverige, den nämligen, att rikstelefonen inköpte på platsen förut varande lokalnät. Därom uppgjordes ett förslagskontrakt, som underställdes 1902 års Riksdag, men vann icke Riksdagens bifall.

Då upptogos å nyo underhandlingar på grundvalen af samtrafik mellan förvaltningarnas linjer, men dessa underhandlingar strandade därpå, att telegrafstyrelsen fordrade samtrafiksafgiftens nedsättande till 5 öre, hvarigenom rikstelefonens ställning skulle något förbättrats, men bolagen ovillkorligen fordrade bibehållandet af 10-öres-afgiften, hvilken telegrafstyrelsen åter ansåg skola för framtiden befästa bolagens öfvermakt på telefonväsendets område här i Stockholm.

Så afbröts då sommaren 1903 samtrafiken; men kort därefter upptogos nya underhandlingar, hvilka resulterat i det nu framlagda kontraktsförslaget. — Detta kontrakt är grundadt på den principen, att stockholmsområdet skall delas mellan bägge förvaltningarna, så att de få hvar sitt verksamhetsfält och abonnenterna erhålla fri samtrafik mellan bägge näten. Det fanns i själfva verket icke någon annan utväg att tillgripa. Sedan Riksdagen nyss afslagit ett förslag om inköp af de enskilda näten, ansåg man sig icke kunna återkomma till detta. Och, såsom jag förut sökt utveckla, tala alltför viktiga skäl mot ett system, enligt hvilket två förvaltningar skola verka inom samma område. Då hade man ingen annan utväg än att söka *del*a området mellan de båda förvaltningarna.

Något principiellt skäl mot en sådan delning synes icke gärna kunna anföras, i synnerhet som genom ett stadgande i kontraktet personer, som bo inom ett område, icke skulle vara förhindrade att få den andra förvaltningens telefon, om de allenast ville erlägga en obetydligt förhöjd afgift.

Genom en sådan anordning vinner man den möjligheten för telefonväsendets rationella utveckling, som ligger däri, att man får fritt rum för att utföra de nödiga ledningarna. Man kan framför allt därigenom utveckla systemet med underjordiska ledningar, som har ett så mycket större företräde framför det andra systemet med luftledningar.

För allmänheten innebär den nya ordningen ju en gifven fördel, då den får samtrafik och därtill utan någon afgift. Det är väl sant,

Om godkännande af ett köpe- och bytesafstal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.

(Forts.)

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.
(Forts.)

att abonnemangsafgiften kommer att för rikstelefonabonenterna något höjas, men denna höjning motsvaras af fördelen af den fria samtrafiken.

Kommer så frågan, huruvida det för *staten* kan vara en för-månlig affär, som nu föreslagits.

Man har då anmärkt, att delningen af området icke skulle vara tillfredsställande. Vid denna delning har man naturligtvis måst taga hänsyn därtill, att rikstelefonens nuvarande hufvudstation ligger söder om Norrbro och att allmänna bolagets hufvudstation ligger norr om Norrbro. Alltså måste delningen verkställas så, att rikstelefonen hufvudsakligen kommer att vända sig åt söder, bolagen åt norr. Så har äfven föreslagits. Det säges nu, att rikstelefonen därigenom afstått från det mest utvecklingskraftiga området inom staden. Det blir knappast så förhållandet. Enligt de uppgifter, som förekommit i en daglig tidning här i Stockholm, har utvecklingen af folkmängden inom de olika församlingarna här varit sådan, att, under det för tiden 1896—1902 folkmängden i den egentliga staden, Storkyrkoförsamlingen, varit stillastående, har den ökats i Kungsholms församling med mer än 8,200 invånare, på söder, i Katarina och Maria församlingar, med mer än 8,500 invånare. Hvad angår församlingarna på norr, som skulle tillfalla bolagen, har befolkningens antal stått stilla i Klara, Jakobs och Johannis församlingar, men ökats i Adolf Fredriks församling med 9,915 och i Östermalms församling med 11,773 personer. Procentvis räknadt, har befolkningen ökats på söder med 11,21 procent, på Kungsholmen med 28,87 och på norr, om man från-räknar Klara, med 16,88 procent. Läger jag till Klara, blir ökningen ännu mindre.

Genom att delningen bestämts så, som det skett, komma emellertid rikstelefonens abonnenter att ökas med 6,000; och därför skall telegrafverket till bolagen betala 2,600,000 kronor i rundt tal. Är detta någon så särskildt stor affär? Jag tror det knappast. Riksdagen har under en lång följd af år beviljat ganska stora belopp till utveckling af de lokala näten inom olika delar af vårt land, senast i år 1,775,000 kronor, en summa som icke mycket understiger den, hvarom nu är fråga. Dessa medel ha alltid hittills anvisats såsom lån, och telegrafverket har fått betala ränta och amortering därpå. I början var amorteringstiden 12 år. Sedan Riksdagen förra året beslutat, att jämväl de anslag, som lämnades till interurbana ledningar och hvilka förut utgått såsom rena anslag, skulle utgå i form af lån, har amorteringstiden utsträckt till 20 år. Inom samma 20 år kan man enligt de beräkningar, telegrafstyrelsen verkställt, med tillförsikt antaga, att den köpeskilling, som nu skulle erläggas, också skulle kunna amorteras och för-räntas. Därom torde icke finnas mycken tvekan. Telegrafstyrelsen har beräknat afkastningen för hvarje ledning till 5,87 procent, om man tager med äfven reservledningarna. Men om dessa, hvilka betalas af de nya telefonabonenterna, afräknas, så kan

man beräkna afkastningen till 6,93 procent, således till i det närmaste 7 procent. Och det räcker godt till.

En nödvändig följd af de grunder, på hvilka aftalet sålunda byggts, har emellertid varit, att man måst utfästa sig att under kontraktstiden hålla vissa, för bägge förvaltningarna lika, abonnemangspris. Häremot har statsutskottet riktat den ena af sina anmärkningar. Statsutskottet anser, att rikstelefonen härigenom blir alltför beroende af bolagen. Emellertid är det att observera, att dessa afgifter äro något högre än de, rikstelefonen nu har. Man har i öfrigt en 20-årig erfarenhet därutinnan, att dessa afgifter äro fullt tillräckliga. Och skulle det befinnas, att de äro otillräckliga, är det gifvet, att de också blifva otillräckliga för bolagen, hvarför det icke lärer möta någon särskildt stor svårighet att få bolagen att gå in på en höjning. Det är för öfrigt icke något nytt och ovanligt detta, att telegrafstyrelsen sålunda utfäster sig till vissa minimifgifter. Det har styrelsen fått göra i en mängd fall, då styrelsen inköpt telefontät i landsorten. Det har den också fått göra, då den erhållit tillstånd att i gatorna nedlägga telefonkablar. En sådan bestämmelse gäller i Stockholm redan nu, i det att rikstelefonen är i förhållande till Stockholms kommun bunden att icke taga mer än 80 kronor i abonnemangsavgift.

I detta sammanhang säger utskottet, att det finnes ingen annan utväg att frigöra sig från det där beroendet än att begagna sig af den inlämningsrätt, som enligt kontraktet är staten tillförsäkrad. Här kommer jag således in på den invändningen, att man icke tillförsäkrat sig någon uppsägningsrätt. Och det låter ju ganska plausibelt. Men vid närmare eftersinnande tror jag, att enhvar skall finna, att något sådant är omöjligt att ifrågasätta. Låtom oss antaga, att det stadgats i kontraktet, att staten skulle äga rätt att uppsäga kontraktet att upphöra t. ex. med år 1915. Huru skulle situationen då vara för bolagen? Bolagen hade då ett telefontät, som vore inskränkt till Norrmalm och Östermalm. Abonnenterna i detta nät hade ingen möjlighet att komma i förbindelse med några abonnenter vare sig inom andra delar af Stockholm eller inom landet i öfrigt. Det är ju klart, att, i samma ögonblick en sådan situation skulle inträda, ingen ny abonnent skulle tillfalla bolagen, och de gamla skulle komma att gå därifrån, så fort de kunde enligt gällande kontrakt. Att ifrågasätta ett sådant aftal, hvarigenom bolagen skulle medgifva staten att slå ihjäl dem, är ju icke tänkbart.

Man har i själfva verket icke haft någon annan möjlighet än att förbehålla staten en inlösningsrätt; och mot en sådan rätt kan ju icke vara något att erinra, då därmed icke är förenad någon skyldighet att begagna sig af densamma. Utskottet har emellertid funnit oegentligt, att man därvid bestämt de villkor, under hvilka inlösningen skulle kunna ske. Jag kan icke förstå denna utskottets ståndpunkt. Huru skulle det vara möjligt att bestämma, att en inlösnings skall äga rum inom vis tid utan att på samma gång bestämma, under hvilka villkor det skall ske?

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefontäten i Stockholm med omnejd m. m.

(Forts.)

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefontäten i Stockholm med omnejd m. m.

(Forts.)

När skulle det eljest bestämmas? Det finnes icke någon möjlighet att få en sådan bestämmelse till stånd, om det icke sker nu, och hvad utskottet anmärkt därom, att det är oegentligt, därför att det kan så lätt inträda förändringar med afseende å telefonväsendets utveckling och anordningarna för detsamma, det hade gällit, om dessa grunder varit sådana, att man bestämt ett visst fixt pris för hvarje apparat, såsom är fallet för de apparater, som skola öfvertagas nu. Men det gäller icke, då villkoren innehålla, att priset skall bestämmas i visst förhållande till den afkastning, bolagens telefontät lämnat. Det är nu bestämdt så, att afkastningen under de sista fem åren före anmälan om inlösnigen skulle kapitaliseras efter 5 eller $5\frac{1}{2}$ procent, beroende på, hurvida det är luftledningar eller kabelledningar; de senare äro nämligen mycket värdefullare, hvarför kapitaliseringsprocenten där satts till något högre belopp. Detta synes ju vara en rimlig grund för inlösnigen. Ty det finnes ingen anledning att antaga, att statens förvaltningskostnader skola blifva större än de enskilda bolagens; tvärtom. Bland annat skulle efter telegrafstyrelsens öfvertagande af bolagens nät en afsevärd post försvinna, nämligen skatt till stat och kommun; och äfven förvaltningskostnaderna i öfrigt torde blifva icke större, utan snarare mindre. Det är således all anledning att antaga, att, därest staten beslutar att begagna sig af inlösningsrätten, den får ränta på sitt kapital efter 5 å $5\frac{1}{2}$ procent. Telegrafstyrelsen har också uttalat den bestämda öfvertygelsen, att styrelsen skall se sig i stånd att förränta och amortera det belopp, som kan komma i fråga, om också amorteringstiden måhända behöfver blifva något längre, än nu är bestämdt.

Enligt kontraktet skulle inlösningsrätten inträda först 1919. Anledningen, hvarför man icke ifrågasatt någon tidigare tidpunkt, har varit hänsynen till 1902 års Riksdags beslut, då man nämligen icke ansåg, att Riksdagen skulle vara hågad att inom den närmaste framtiden inlösa hela bolagens nät. Nu har i en reservation påyrkats den ändring i kontraktet, att inlösningsrätten skulle börja redan 1909. Och från det allmännas sida torde icke vara någon invändning att göra däremot. Det är att hoppas, att bolagen icke heller skola sätta sig emot en sådan ändring. Genom detta stadgande om inlösningsrätt skulle nu öppnas en möjlighet för telegrafverket att i en icke aflägsen framtid blifva ägare till telefontänet i Stockholm i dess helhet. Jag har den bestämda öfvertygelsen, att en sådan förändring är önskvärd och skulle lända till synnerlig fördel. Endast genom att telefonväsendet så ordnas under enhetlig ledning kan detta kommunikationsmedel komma till den rätt, det förtjänar. Det talas så mycket om nyttan af konkurrens. Ja, konkurrens kan vara nyttig på många områden, och konkurrensen har nog gjort nytta äfven på ifrågavarande område. Men sedan utvecklingen af telefonväsendet fortskridit så långt, som nu är förhållandet, tror jag, att konkurrensen inom detsamma icke vidare är behöflig. Det kan icke råda något tvifvel därom, att telegrafverket nu vunnit sådan er-

farenhet inom telefonväsendets förvaltning, att det tillfredsställande kan sköta denna förvaltning. Och skulle telegrafverket till äfventyrs låta några fel i afseende därå komma sig till last, så komme helt säkert dessa fel att anmärkas och framhållas både af Riksdagen, pressen och allmänheten, så att telegrafstyrelsen nog blefve nödgad att tillmötesgå alla rimliga önskingar, som kunde i afseende därå framställas. Jag tror således, att det för staten är förmånligt, att detta nu framlagda kontrakt går i verkställighet.

Mot detta kontrakt invänder man nu, att det är så förmånligt för bolagen. Ja, om man skulle afhålla sig från en affär, som man själf finner för sig förmånlig, därför att den också är förmånlig för medkontrahenten, skulle helt säkert icke många affärer komma till stånd; öfver hufvud icke några andra än de, där ena parten tänkte bereda sig obehöriga fördelar på medkontrahentens bekostnad. Den omständigheten, att affären är förmånlig för bägge parterna, visar tvärtom, att det är en *sund* affär. För öfrigt vill jag erinra därom, att, då bolagens verksamhet tillkommit och bedrivits under skydd af gällande lagstiftning, det icke kan vara rimligt, och lämpligt att staten genom illojal konkurrens eller andra dylika medel kväfver denna verksamhet. Vida att föredraga är då i stället en uppgörelse på för bägge parterna acceptabla villkor, sådan som den nu ifrågasatta.

Herr Sjö: Herr talman, mina herrar! Herr statsrådet och chefen för civildepartementet klagade öfver att utskottet icke ingått i någon pröfning af den kungl. propositionen rörande inköp af Stockholms allmänna telefonaktiebolags och Stockholms bell-telefonaktiebolags tillhörigheter, såväl fasta som lösa. Med anledning däraf får jag säga, att utskottet gjort detta. Utskottet har verkligen ingått i pröfning och undersökning om bästa sättet att lösa denna fråga. Men oaktadt detta, har utskottet icke kunnat komma till något annat resultat än det, som nu föreligger.

Han klagade vidare öfver, att denna fråga har varit före här i kammaren — ja, i Riksdagen — för två år sedan, och att Riksdagen, ehuru den då kom in i en annan form, än hvad den nu gör, likväl afslog densamma. Ja, det är sant, att vi haft frågan före förut och att vi hafva den före nu igen såsom »en gammal bekanting». Men då Riksdagen för två år sedan afslog frågan, var skälet därtill hufvudsakligen det, att förslaget var för dyrt. Och jag tror, att ett af de väsentligaste skälen, hvarför det *nuvarande* förslaget icke kan bifallas, också nu är, att det är för dyrt. Att så är förhållandet bevisas däraf, att aktierna i de båda telefonbolagen såväl nu som vid det föregående förslaget till uppgörelse, så snart de båda styrelserna, telegrafstyrelsen och telefonbolagens styrelser kommit öfverens om köpet, undan för undan stego med ansenliga belopp, ända tills Riksdagen afslog förslaget. Då föllo aktierna åter ned till ungefär samma värde som förut. Så har det ock varit nu, sedan allmänheten och aktieägarna fått reda på, att denna uppgörelse skett emellan telegrafstyrelsen och de båda bolagens styrelser. Det har gått på alldeles samma sätt: aktierna

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.
(Forts.)

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefontätn i Stockholm med omnejd m. m.
(Forts.)

hafva stigit duktiga tag. Och måhända skall det ock gå på samma vis som förra gången, därest Riksdagen nu gör, såsom den gjorde förut, nämligen afslår frågan, att aktierna åter falla. Detta aktiernas stigande och sjunkande har icke allenast för mig, utan — som jag tror — äfven för flere af utskottets öfriga ledamöter varit en gradmätare, en termometer, som visat, hvilket värde dessa bolag verkligen hafva.

Ett annat skäl, som man har för afstyrkande, är det, att man genom förslaget antagande skulle binda landets största kommun vid en afgift under 15 år, och att det kanske skulle vara ganska olämpligt att göra detta. Ty det kan inträffa sådana fall, då det kunnat vara lyckligare, om man icke bundit afgiften för denna största kommun inom landet och dess omnejd.

Såsom man nu har ordnat saken, synes den befinna sig i en betydligt sämre ställning nu, än hvad den gjorde för två år sedan. Nu har den kommit in i en annan skepnad, men den ställning, som frågan nu fått, är, enligt mitt förmenande, betydligt sämre, än hvad den varit förut. Att nu de båda kontrahenterna, telegrafverket, å ena, samt de båda bolagen, å andra sidan, skola hafva hälften hvar ungefär af telefonförbindelserna i Stockholm med omnejd, detta förhållande kan icke annat än gifva anledning till tvister mellan de båda parterna. Och det synes också af det kontrakt, som upprättats, att man förutsett, att tvister skola uppkomma dem emellan. Det heter nämligen på — tror jag — tre ställen i det upprättade kontraktet, att skiljemän skola slita tvister äfvensom uppgöra värdering och sådant. Och det vet man alltför väl, att när skiljemän skola tillkallas och vare sig verkställa värdering eller slita tvister emellan enskilde och staten, är det vanligtvis så, att *staten* får »draga det kortaste strået». Min mening om denna fråga är den, att om man skall arbeta på sådant sätt, som nu är föreslaget, d. v. s. på sådant sätt, att samarbete skall äga rum emellan telegrafverket, å ena, och bolagen, å andra sidan, i det att den ena parten skall hafva ena hälften af Stockholms telefontätning och den andra parten den andra hälften, så skola, enligt mitt förmenande, uppstå tvister och obehagligheter, som det skulle vara bäst för de båda styrelserna att vara af med.

Ett annat skäl, som kan andragas för att icke nu uppgöra denna affär, är det, att på såväl teknikens som vetenskapens område gör man nu för tiden ofantligt stora ansträngningar för att vinna än den ena upptäckten, än den andra, och att man kanske — hvem vet — om några år gjort den uppfinningen, att man kan telefonera utan tråd, likaväl som man nu kan telegrafera utan tråd.

Nu sade herr statsrådet och chefen för civildepartementet, att den köpeskilling, som nu är ifrågasatt att erläggas af staten, skall godt kunna af telegrafverket amorteras och förräntas. Ja, det var ju ganska nöjsamt att höra det. Men huru pass visst och sant det är, det får man se först om en 15—25—35 år. Det är sannerligen icke godt att veta detta.

Att redan nu fastslå grunder för bestämmande af den köpe-skilling, som man skall betala till bolagen för deras tillhörigheter om en mängd år härefter, det kan vara riskabelt nog. Nog ser man — åtminstone jag — att om man för att få ordning och reda i telefonförhållandena tvingas att köpa bolagens telefonnät, så vore det bättre, att man gjorde köpet på en gång. Då visste man hvad man finge och sluppe att hafva sådana tvistefrön, som helt säkert skulle uppkomma genom denna sammanblandning, då Stockholm med omnejd skulle vara deladt mellan de bägge parterna. Det har synt mig — och jag tror, att det synt flere — som om detta icke är, som det bör vara. Det är oegentligt och kan föranleda förvecklingar af den art, att såväl telefonbolagen som telegrafstyrelsen skulle önska, att de icke ingått i denna förbindelse.

Och det är med anledning här af, som jag, herr talman, yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Hammarskjöld: Herr talman, mina herrar! När man läser utskottets betänkande, kan man icke — åtminstone icke jag — värja sig för det intrycket, att det är ett ovanligt magert betänkande från ett statsutskott, när det gäller en så viktig fråga. Och den första frågan, som därvid framställer sig, är den: »hvad vill då statsutskottet i verkligheten»? För två år sedan afslog Riksdagen ifrågasatt inköp af de enskilda bolagens telefonnät. Och naturligt är då, att icke regeringen två år därefter vågat komma med ett nytt förslag att inköpa hela nätet. Förhållandena äro emellertid sådana, att telegrafstyrelsen finner, att det icke längre kan få fortgå på det sätt, som det nu är. Någoting måste göras. Och när man då icke vågade komma med förnyadt förslag om inköp, har man föreslagit den utväg, som nu föreligger till afgörande. Nu säger utskottet äfven nej till *detta* förslag. *Hvad vill* då egentligen statsutskottet? Kan det verkligen vara möjligt, att statsutskottet tycker, att det är bra, som det är? Det borde väl vara mycket lätt att se — och det har ju blifvit från statsrådsbanken klarligen ådagalagdt — att tillståndet för närvarande är mycket svårt, och att det för hvarje år, som går, kommer att bli än mera olidligt. Det är icke blott svårt, därför att det finnes två olika telefonnät, hvilkas abonnenter icke få kommunicera med hvarandra, utan det är de *tekniska* svårigheterna, som, om det dröjer länge, innan uppgörelse sker, komma att bli rent af out-härdliga.

Såsom förut nämnts, har Stockholms stad förbjudit både telegrafverket och allmänna telefonbolaget att, så länge de icke kommit öfverens om samtrafiken, nedlägga kablar i stadens gator. Således måste man tills vidare fortfara med att draga ledningarna öfver hustaken. Husägarna hafva emellertid aldrig varit så vidare belättna med att på sina tak hafva dessa tunga telefonställningar. I början nöjde de sig med att taga betaldt för att ställningarne fingo uppsättas på deras tak. Nu lär det icke så sällan förekomma, att de säga nej, och det är icke att undra på, ty det är

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.
(Forts.)

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefontänet i Stockholm med omnejd m. m.
(Forts.)

icke ringa tyngder, hvarmed takresningarna på detta sätt belastas. Om nu en uppgörelse komme till stånd, antingen på det nu föreslagna sättet eller genom att telegrafverket inköpte allmänna bolagets nät, kunde ledningarna, så långt de sträcka sig inom Stockholm, nedläggas i kablar i gatorna. Man skulle då slippa ifrån alla luftledningar och dessutom befrias från alla de olägenheter, som vållas af stormar och, ännu mer, af svåra snöfall. Litet hvar hafva vi ju erfarenhet om de kolossala rubbningar, som starka snöfall åstadkomma på luftledningarna, så att dessa i tusental, eller kanske många tusental, blifva på en gång otjänstbara.

Jag behöfver väl knappast tala om de kostnader, hvilka onödigtvis bortspillas, därigenom att personer äro för sina affärers skull tvingade att hålla sig två olika telefoner, blott därför att någon uppgörelse emellan de båda telefontänets innehafvare ej kunnat ske. För min del skulle jag helst hafva sett, att man nu genast finge inlösa allmänna bolagets nät, men då något förslag därom icke nu föreligger, kan jag icke finna annat, än att det nu framställda förslaget om partiell inlösnings och dessutom delning af verksamhetsområdet är fullt acceptabelt.

Jag skall nu till bemötande upptaga ett och annat af hvad den närmast föregående talaren yttrat.

Han framkom med den ofta hörda invändningen, att den nu föreslagna uppgörelsen vore alldeles för dyr för statsverket. Detta skulle visa sig däraf, att, så snart det blifvit tal om denna uppgörelse, allmänna telefonaktiebolagets aktier stigit på ett, såsom han uttryckte sig, alldeles oskäligt sätt. Härpå vill jag svara, att det väl vore mycket märkvärdigt, om icke dessa aktier då skulle hafva stigit högst betydligt, ty sådant har en mycket naturlig grund. I bolagets bolagsregler finnes nämligen stadgadt, att af den uppkommande årsvinsten icke får utdelas mer än högst åtta procent, förrän reservfonden hunnit samma storlek som aktiekapitalet, hvilket utgör 2,700,000 kronor. Det är ju då en solklar sak, att i och med detsamma, som bolaget får en mycket stor del af sitt i telefontänet nedlagda kapital frigjort, bolaget får pengar disponibla till utdelning, och det är ju då lika klart, att aktierna måste stiga högst betydligt. Jag vill på samma gång erinra därom, att, när man framkastar möjligheten af, att rikstelefonen skulle kunna konkurrera ihjäl allmänna bolaget, man nog icke riktigt satt sig in i, hvilka ekonomiska resurser detta bolag förfogar öfver. Det äger nämligen icke allenast sina telefontät, »allmänna» och »Bell», utan därjämte en tredjedel i den stora telefonfabriken L. M. Ericsson & C:o, hvilken, om jag är rätt underrättad, gifver ungefär en million kronor i årlig utdelning. Då nu åtta procent på bolagets aktiekapital icke går till mer än 216,000 kronor, men en tredjedel af en million kronor utgör mer än 300,000 kronor, så ser man däraf, att bolaget, för att kunna gifva åtta procents utdelning, icke behöfver tillgripa ett enda öre af den vinst, som bolaget får på själfva telefonverksamheten. Och för öfrigt må vi komma ihåg, att bolagets tillgångar stanna icke vid detta, ty det äger ju dessutom de stora telefontänet i Moskwa och i Warschau,

af hvilka det säkerligen har ganska betydliga inkomster. — Med det nyss sagda anser jag mig hafva klarligen visat, att man alls icke behöfver förundra sig öfver, att bolagets aktier börjat stiga, så snart det blifvit tal om denna uppgörelse. Detta har sina fullt naturliga orsaker.

Vidare omnämnde herr Sjö en sak, som också finnes vidrörd i utskottets betänkande, nämligen att det vore olämpligt att fastläsa afgifterna för en lång följd af år utan rättighet att kunna få dem ändrade. Jag medgifver, att, när jag först såg den kungl. propositionen, denna omständighet, att telegrafverket icke skulle förrän år 1919 vara berättigadt inlösa allmänna bolagets nät och att således saken icke skulle blifva ordnad, förrän en så lång tid som femton år förflutit, icke var mig mycket tilltalande. Men denna sak afhjälpes, ifall man antager den af herr Fränckel afgifna reservationen, i hvilken det föreslås, att telegrafverket skulle beredas rättighet att hvilket år som helst till och med år 1909, således under de nu närmast följande fem åren, få inlösa bolagets telefonnät och sedermera på samma sätt hvart tionde år. Då jag, såsom jag nyss nämnde, hyser den åsikten, att staten så fort som möjligt bör inlösa bolagets nät, anser jag naturligtvis herr Fränckels reservation innebära en högst betydlig förbättring af det kungl. förslaget. Anser man sedan, att det är olämpligt att genom kontrakt hafva bundit sig vid allmänna bolaget och fastläst afgifterna, behöfver man då ej bekymra sig därför, utan kan hvilket af dessa fem år som helst — nästa år redan, om man så vill — inlösa telefonnätet.

Herr Sjö omnämnde vidare, att man tänkt sig möjligheten däraf, att tvist sedermera, efter det aftal ingåtts, skulle kunna uppstå mellan telegrafverket och allmänna bolaget och att man fördensskull bestämt, att tvisten skulle afgöras genom skiljemän. Denna anordning klandrade herr Sjö. Men det är väl en helt naturlig sak, att man förutser möjligheten af tvist mellan tvenne kontrahenter, och då är väl bästa sättet att komma ifrån en sådan tvist att låta den afgöras just genom skiljemän. Herr Sjö ansåg det vara alldeles påtagligt, att det härigenom skulle uppstå en mängd tvistigheter och obehag. Jag undrar då, om han icke finner obehagligheterna tillräckligt stora redan nu? För min del tycker jag olägenheterua af den nuvarande anordningen vara mycket stora, och detta icke allenast för de respektive kontrahenterna, telegrafverket och bolaget, utan äfven, och kanske icke minst, för den telefonerande allmänheten. Allt detta skulle man dock komma ifrån, om den föreslagna öfverenskommelsen bragtes till stånd.

Jag kan i detta sammanhang taga upp en annan fråga, medan jag kommer ihåg den. Man brukar invända, att, om förslaget genomföres, det skulle för den, som talar på en interurbanledning, blifva så obekvämt att komma i teleförförbindelse med abonnenter å Norrmalm, hvilka skulle höra till allmänna bolagets nät. Detta, emedan det skulle blifva flere öfvergångar. Men detta är ett misstag. Det blir icke i detta fall flere öfvergångar, utan precis lika många eller lika få öfvergångar, vare sig man är abonnent

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnätet i Stockholm med omnejd m. m.
(Forts.)

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefontänet i Stockholm med omnejd
m. m.
(Forts.)

å »allmänna» eller »riks» och hvart helst man vill komma i telefon.

Vidare framhöll herr Sjö, att vi ju lefva i uppfinningarnas tidevarf och att det därför vore mycket farligt att för längre tid afsluta ett sådant kontrakt som det nu föreliggande. Telefonväsendet skulle, sade han, inom kort kunna undergå så stora förändringar, att man t. ex. icke behöfde använda trådar för telefoneringen; man skulle kunna blifva i tillfälle att begagna trådlös telefon. Jag är den förste att erkänna, att man aldrig skall säga något vara omöjligt på naturvetenskapernas område. Men jag tror dock, att jag vågar säga, det hvarken herr Sjö eller jag får upplefva den dag, då trådlös telefonering kommer att kunna äga rum, och i alla händelser kommer detta att dröja så länge, att till dess kan telefontänet mycket väl vara till fullo amorterat och betaldt. För öfrigt, antag, att man snart gör några stora uppfinningar på telefonteknikens område, hvarigenom telefoneringen kommer att bli mycket billigare, än hvad nu är fallet. Då skulle väl denna omständighet komma att ganska väsentligt inverka på frågan om, med hvilket belopp inlösningsen skall ske.

Såsom ett af de viktigaste skälen för afslag har af utskottet anförts den omständigheten, att man redan nu skulle vara tvungen att bestämma de villkor, på hvilka inlösandet skulle ske. Det förvånar mig verkligen, att man kunnat anföra ett sådant skäl. Ty huru tänker man sig då annars, att ett inlösande skall äga rum? Icke kan man väl tänka sig, att, när staten om, låt oss säga, femton år härefter vill inlösa bolagets nät, detta skall tillgå på det sättet, att skiljemän tillsätts för att värdera så och så många kilogram koppar eller järn eller så och så många apparater och sätta pris å hvart och ett af allt detta. Nej, detta är väl icke rimligt, utan den enda grund för bestämmandet af inlösningsbeloppets storlek, som kan ifrågakomma, är väl den *inkomst*, som lemnas af det telefontänet, hvilket man vill inlösa.

Om nu det pris, som begäres, är för högt eller icke, det har jag mycket svårt att bedöma. För min del anser jag det dock vara ådagalagdt, att priset åtminstone icke är oskäligt. I alla händelser har telegrafverket visat, att det utan någon svårighet kan amortera denna kostnad på lika lång tid som alla de lån, hvilka telegrafverket förut fått. Jag vill också fästa kammarens uppmärksamhet uppå, att det nu icke är fråga om något *anslag*, som skall beviljas. Ja, om man vill kalla ett lån för ett anslag, så må det vara ett anslag, men i så fall åtminstone ett anslag med återbetalningsskyldighet. Men rättast är att benämna det lån. Då gäller ju frågan egentligen detta: har telegrafverket kredit hos Riksdagen eller icke? Förtjänar telegrafverket att ha kredit hos riksdagen? Jag svarar härpå, att jag tror vi kunna allesammans komma öfverens därom, att telegrafverket mycket väl förtjänar en sådan kredit. Sedan en följd af år har staten till telegrafverket såsom lån lemnat sammanlagdt 15 millioner kronor. På bestämda dagar — ja, stundom tidigare — har telegrafverket med därför bestämda belopp amorterat dessa lån, så att af dem återstå i denna stund omkring 7½ millioner kronor;

icke en enda gång har det klickat i fråga om afbetalningarna. Nog tyckes det då, som om staten icke behöfde vara så rädd för att gifva telegrafverket en ytterligare kredit på 2,600,000 kronor.

Man framhåller emellanåt, att det är så nyttigt, att det finnes konkurrens, ty därigenom hindras telegrafverket att sjunka ned i slentrian. Om icke någon konkurrens förefinnes, kan man frukta, att det blir en teknisk afmattning. Allmänheten kommer icke att bli så väl betjänt. Jag skulle mot denna sak vilja framhålla förhållandet i hela Sverige utanför Stockholm. Där finnes *icke* någon konkurrens för telegrafverket. Jo, kanske på några få ställen och då i mycket obetydlig omfattning. Men i den allra största och öfvervägande delen af landet är telegrafstyrelsen ensam. Huru skötes telefonen där? Nog är min erfarenhet den, att den skötes alldeles utmärkt, och jag skulle förvåna mig öfver att från något håll få höra motsatsen. Jag tycker, att detta i och för sig är ett ganska tillräckligt skäl emot invändningen, att konkurrensen är behöfzig, för att det icke skall blifva någon teknisk afmattning. För öfrigt tror jag, att telegrafverket liksom alla andra inrättningar har en tuktomästare öfver sig, som icke lärer underlåta att göra sig påmint, och det är pressen. Lyckligtvis ha vi i vårt land en fri press, och är det någonting på tok, nog bruka tidningarna tala om det. Jag tror, att den är en tillräcklig tuktomästare åt telegrafverket, om det skulle visa tendens att sjunka ned i slentrian.

Hvad inträffar nu, ifall icke Riksdagen vill gå in på Kungl. Maj:ts förslag? Jo, det går som det går till en tid, och jag vill visst icke säga, att det ännu på några år visar sig omöjligt. Allmänheten kommer att hädanefter som hittills gå och förarga sig öfver att icke få samtrafik. Telegrafverket och bolaget komma att för hvarje år få svårare att för trängsel komma fram med sina ledningar. Det kan ju icke gå i längden på det sättet, det inser förmodligen hvar och en. Det måste sluta därmed, att staten blir ägare af alltsammans. Men nog lär det väl bli betydligt dyrare *då*, än det är *nu*, att träffa en uppgörelse. Årligen tillkommer en mängd nya abonnenter i det allmänna bolaget, icke endast sådana, som icke förut ha allmän telefon, utan dubbelabonnenter. För hvarje år, som går, blir det alltså flere dubbelapparater, som staten får inlösa och sannolikt får taga bort, emedan de bli obehöfziga, och det tycker jag är en ganska dyr straffränta, som staten får betala, för att den icke nu vill gå in på en uppgörelse.

Ja, herr talman, jag har kanske redan talat för länge, men jag är fullkomligt öfvertygad om att svenska Riksdagen begär ett misstag, som den kommer att ångra, om den icke nu vill bifalla träffandet af en uppgörelse. Jag yrkar icke bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändradt, men jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till detta förslag med den ändring, som innehålles i den af herr Fränckel i Första Kammaren afgifna reservation.

Herr Olsson i Stockholm: Herr talman! Den föregående talaren anmärkte, att statsutskottets betänkande med dess moti-

Om godkännande af ett köpe- och bytesafstal rörande telefontäten i Stockholm med omnejd m. m.

(Forts.)

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefontäten i Stockholm med omnejd m. m.

(Forts.)

vering enligt hans förmenande var ovanligt magert, och att det således icke skulle innehållit några goda skäl för den ståndpunkt, som statsutskottet intagit. Jag tror, att man om detta betänkande kan använda det gamla ordspråket: »det är litet, men naggande godt». Ty de skäl, som äro af statsutskottet anförda, tror jag man verkligen måste säga hvarken vara bemötte eller *kunna* bemötas. Den siste talaren inlät sig också visligen icke på att bemöta statsutskottets skäl. Han förbigick alldeles två af skälen, och det tredje berörde han endast i förbigående.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet uppställde den teorien, att en affär, som är förmånlig för bägge parterna, måste därmed anses vara en »sund» affär. Den teorien kan ju möjligen vara riktig, för så vidt fördelarna på *bägge* sidor äro jämnställda. Men är förhållandet sådant, som det enligt mitt förmenande här är, nämligen att den *ena* parten får oskäligen fördel på den andras bekostnad, och att staten drar det kortaste sträet och gör de största uppförfingarna till förmån för det enskilda bolaget, som får så godt som alla fördelarna af aftalet, då tror jag icke man kan säga, att affären är sund. Jag tror, att man vid en granskning af bestämmelserna uti det kontrakt, som här förelägges Riksdagen, måste påstå, att dessa bestämmelser i flera punkter äro synnerligen oförmånliga såväl för telegrafverket som för de enskilda abonnenterna. Syftemålet med denna uppgörelse har ju sagts vara det — och jag förmodar, att det också är det — att samtrafiken skulle bli återställd mellan rikstelefonen och de enskilda bolagen. Men går jag till exempel till § 6, så finner jag af den, att under vissa förhållanden skola både de enskilda bolagens och rikstelefonens abonnenter bli utan samtrafik. Ty det stadgas där, att för att abonnenter vid växelstation med endast en ledning till Stockholm skola erhålla förmånen af samtrafik, fordras därjämte, att *samtliga* dessa abonnenter äga tillgodonjuta förmånen. Nu stadgas det förut i denna §, att om en abonnent icke vill underkasta sig exempelvis en, som det heter, »erforderlig» nummerförändring, skall han icke komma i åtnjutande af samtrafikens fördelar. Om nu en abonnent, på grund däraf att han har ett nummer, som han under en hel följd af år inarbetat, ställer sig afvisande mot ändringen af sitt nummer, är det ju klart, att af denna bestämmelse följer, att *alla* de abonnenter, som tillhöra samma ledning, komma att gå miste om samtrafik, därför att denna ende abonnent motsätter sig samtrafiken. Jag tror, att det således kan vara betänkligt för abonnenterna, om Riksdagen skulle gå in på en sådan bestämmelse. Och, mina herrar, det är efter mitt förmenande en icke ringa olägenhet, att en abonnent måste underkasta sig att få ett helt annat nummer, än han har förut. Han kan, såsom jag nyss nämnde, hafva under en hel följd af år användt detta nummer. Det är för honom så godt som ett känt och inarbetadt firmanamn, och skulle han då verkligen anses skyldig, om han vill åtnjuta de med detta förenade fördelarna, att lämna ifrån sig detta nummer, är det för honom i hög grad olägligt. Jag behöfver knappast fästa uppmärksamheten uppå, hvilka

stora olägenheter skulle uppkomma, om numren på det sättet kastas om hvarandra och man får helt andra nummer. Åtminstone under första tiden kommer det att medföra rätt stora olägenheter.

Vidare stadgas i § 6, att telegrafstyrelsen äger liksom bolagen att bestämma afgift för samtal å förbindelselinjen inom sina egna nät. Följden däraf måste bli den, att både bolagen och rikstelefon kunna för enskilda abonnenter, exempelvis på något afstånd från Stockholm, stadga sådana afgifter, att dessa afgifter betydligt mer än uppväga den fördel de skulle få genom att åter erhålla samtrafiken.

Går jag sedan till 13:de §:n, som handlar om inlösningsrätten, stadgas det där, att landsnäten, då inlösen skall ske, skola lösas enligt grunderna för bestämmelserna i kungl. Maj:ts resolution af den 1 maj 1891, det vill säga efter värdering, som skall ske genom skiljemän. Men, heter det vidare i fråga om telefoner i Stockholm, att dessa skola fördelas i två grupper, sådana, som delvis gå genom luften, och sådana, som icke alls gå genom luften. Dessa olika delar skola lösas efter respektive 18 eller 20 gånger värdet af »afkastningsförmågan» och således icke efter värdering. Ja, jag skall be att få läsa upp de ord, som skola klargöra hvad afkastningsförmågan vill säga, och jag undrar, om icke litet hvar måste läsa om det flera gånger, innan det är möjligt att förstå bestämmelsens innehåll: »skolande härvid afkastningsförmågan anses utgöra det belopp, som erhålles, när det tal, som uttrycker driftöverskottets medeltal från ifrågavarande telefonanläggning pr år och apparat under de fem kalenderår, hvilka förflutit närmast före det, hvarunder anmälan göres om lösningsrättens begagnande, multipliceras med antalet apparater i anläggningen vid tiden för öfvertagandet». Det kan väl icke bestridas, att en sådan bestämmelse måste komma, som herr Sjö anmärkt, att, när den skall tillämpas, bli föremål för mycket olika tolkningar ifrån de enskilda bolagens och ifrån statens sida, och således blir fältet därigenom öppet för en mängd tvister. Men, äfven oafsedt detta, frågar man sig: hvarför skola icke dessa ledningar i Stockholm kunna lösas efter det värde, de ha enligt skiljemäns afgörande? På den frågan har hvarken statsrådet och chefen för civildepartementet eller den siste talar- ren lämnat något som helst svar. Herr Hammarskjöld förklarade helt kategoriskt, att det är orimligt, att de skola lösas efter värdering. Hvarför är det orimligt? Hvarför är det icke orimligt, att landsnäten skola lösas efter värdering? Men här i Stockholm skall inlösen icke ske efter värdering, ty det är orimligt och omöjligt! Jag får säga, att något svar måste man väl fordra på den frågan. Ty annars måste man antaga, att denna bestämmelse tillkommit, icke emedan det är omöjligt att göra det, utan därför att de enskilda bolagen velat tillförsäkra sig en oskäligen fördel på statens bekostnad. Och detta är själfva hufvudanmärkningen emot hela aftalet. Ty det kan ju icke bestridas, att då man så lång tid förut bestämmer ett värde, som af de enskilda bolagen är tilltaget så, att det skall vara högst

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefontäten i Stockholm med omnejd m. m.

(Forts.)

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm
m. m.

(Forts.)

betydligt fördelaktigt, då är det omöjligt att redan nu vara med om att bestämma en sådan inlösning, enär man icke kan bedöma de faktorer, som inverka på afkastningsförmågan. Jag hemställer till den föregående talaren, huruvida det icke under sådana förhållanden är orimligt, att staten inlåter sig på en dylik affär.

Slutligen stadgas i 14 §: »Likaledes förbinder sig kungl. telegrafstyrelsen att ej annorlunda än i detta aftal angifves drifva telefonverksamhet inom det område, som här förbehålles bolagen».

Jag frågar verkligen, mina herrar: kan det vara rimligt, att statens rikstelefon, som borde ha rätt att förmedla trafiken öfverallt, skall för all framtid, — märk, mina herrar, att kontraktet, som icke är uppsägbart, gäller för all framtid — afsäga sig all rätt att förmedla telefontrafiken inom detta område, hvarpå bolagen således skulle få monopol? Kan det vara rimligt, att Riksdagen skulle gå in på något sådant? Då svaras, att staten ju har i sin makt att inlösa de enskilda bolagens nät. Ja, det har staten, men på hvilka villkor? Jag har nyss berört några af dem; bestämmelserna i kontraktet äro sådana, att följden blir, att staten faktiskt tvingas att inköpa bolagens nät, ty det kan icke tänkas, att man i framtiden skulle vilja låta ett så oegentligt förhållande fortfara, som att staten icke skulle hafva till sitt förfogande telefontrafiken i en så viktig trakt som Stockholm och dess närhet. Att således på detta sätt tvinga staten att på oskäligen villkor lösa de enskilda bolagens nät, kan väl icke vara rimligt eller riktigt.

Jag har fäst mig vid ett skäl, som anföres af reservanten, herr Fränckel; och jag måste verkligen komplimentera honom för den öppenhet, hvarmed han tagit sig an de enskilda bolagens intresse, och de intressen, som stå bakom dessa enskilda bolag. Han anmärker, att, när staten har inköpt näten i landsorten, Riksdagen icke frågat efter på hvilka villkor det skett, utan Riksdagen har endast beviljat lån till inköpen och sålunda anvisat de nödiga penningmedlen. Ja, det är möjligt, att så är förhållandet. Men sedan drager han därpå den slutsatsen, att Riksdagen äfven i detta fall endast bör utan vidare bevilja de medel, som erfordras för inköp af de enskilda abonnenternas ledningar utan att fråga efter villkoren. Ja, det är ju mycket vackert att vilja på detta sätt förmå oss att bortse från alla de betänkliga bestämmelser, som finnas inrymda i detta kontrakt. Herr Fränckel resonerar som så, att vi nu blott ha att bevilja det belopp af 2,600,000 kronor, som under den närmaste tiden skall användas för inlösen af dessa ledningar, och att vi blott ha att tillse, huru dessa 2,600,000 kronor kunna förräntas af telegrafverket, och därmed väl. Men jag tror verkligen icke, att herr Fränckel på allvar kan förutsätta, att Riksdagen skulle så lättsinnigt ingå på ett aftal med de enskilda bolagen, som innehåller en sådan mängd betänkliga bestämmelser. Ty Riksdagen kan väl icke, i likhet med herr Fränckel, nöja sig med att se till, huruvida detta belopp kan förräntas, utan Riksdagen måste väl också betänka, på hvilka villkor staten ingår, när detta aftal slutes.

Herr Fränckel säger i första delen af sin reservation, att det

är ett »ytterligt oekonomiskt förhållande, att två telefonförvaltningar täfla med hvarandra såväl inom landsområdet med dess långa förbindelseledningar som ock inom staden». Jag tror för min del, såsom jag förut en gång anmärkt, att det varit till den största nytta, att denna konkurrens mellan de enskilda bolagen och rikstelefonen förefunnits, ty därigenom har man vunnit en mängd tekniska förbättringar och de fördelar, som allmänheten nu faktiskt har i vårt land, och om hvilka vi, snart sagdt, äro ensamma i hela världen, något, som jag tror man icke kan anse vara annat än en heder för landet.

Vidare säger herr Frænckel i fråga om priset, som skulle betalas för förvärfvandet af detta nät, att det »icke synes oskäligt». Ja, detta är verkligen ett ganska magert skäl för yrkandet, att köpeaftalet bör godkännas. Något annat skäl har jag icke här hört uttalas. Den siste talaren anförde icke något annat skäl. I själfva verket erkände han också, att man icke vet, hvilket pris inlösningsen kommer att betinga, när den kommer till stånd, och man kan väl dock icke ifrågasätta, att staten skall inlåta sig på en affär, då man icke kan på förhand beräkna det pris, som staten skall betala. Det är godt och väl att kunna förränta dessa 2,600,000 kronor, som erfordras för inlösen af apparaterna, men man bör också tänka på, huruvida staten kan förränta och betala de 20 à 25 millioner kronor, som erfordras, när staten blir tvungen att inlösa de enskilda bolagens telefonnät.

Slutligen säger reservanten, att då det bör vara till gagn äfven för staten, att bolagen kunna sköta sin utveckling utan trycket af en möjligen omedelbart förestående inlösning, anser han önskligt att bestämma en viss tidpunkt, då inlösningsen skall ske. Efter min tanke har han därvid berört en mycket öm punkt i hela saken, ty det är alldeles klart, att, om de enskilda bolagen visste, att staten när som helst kunde inlösa bolagets nät, detta bolag icke kunde bereda sig sådana fördelar som då bolaget vet, att inlösen kan ske endast vid en viss tidpunkt. Man kan exempelvis tänka sig, att bolaget strax före inlösandet upprättar ett stort antal telefonledningar, som staten sedan skulle få lösa till högst betydande pris, och man kan väl icke utsätta staten för en sådan eventualitet.

Att affären i verkligheten är oskäligt fördelaktig för bolaget och ofördelaktig för staten har, såsom herr Sjö, anmärkte, med full evidens framgått af de förändringar i det allmänna telefonbolagets aktier, som skett på grund af den föreslagna inlösningen. Priset på allmänna telefonbolagets aktier — de äro nominellt på 300 kronor stycket — var i maj månad 1901 305 kronor. I december 1901, då ryktet kommit ut om den då föreslagna inlösningen af bolagets nät, stodo de i ett pris af 500 kronor. Sedan föll priset, efter det aftalet om inlösandet afslagits. På våren 1904, när det blef bekant, att ett nytt förslag om inlösning af bolagets nät skulle framkomma, steg priset till 712 kronor, och för närvarande — eller åtminstone för kort tid sedan — stodo aktierna i ett pris af 750 à 760 kronor. Och, mina herrar, i fråga

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefontäten i Stockholm med omnejd m. m.
(Forts.)

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.
(Forts.)

om aktier på nominellt 300 kronor, hvilka enligt bolagsordningen icke få lämna högre utdelning än 8 %, är detta icke, såsom herr Hammarskjöld ville göra troligt, en naturlig stegring, beroende på bolagets egen fördelaktiga ställning. Denna kan icke förorsaka, att aktierna med endast 8 % utdelning stiga till ett sådant pris af nära 3 gånger deras nominella värde. Jag tror, mina herrar, därför, att det är uppenbart, att denna stegring uppkommit på grund af det ifrågasatta inköpet och därför att folk tänkt sig och vet, att detta för bolaget kommer att medföra så oskäligen fördelar, att man därför anser aktierna vara värda det nyss nämnda höga beloppet.

Jag kan, herr talman, såsom jag redan vid remissen af denna proposition framhöll, icke under några förhållanden vara med om det nu föreslagna bytesaftalet, och jag tror, i motsats till den föregående talaren, att det icke är någon risk för staten att dröja med inköpet, ty då finner bolaget, att det icke kan spanna bågen så högt, som det nu gjort, utan måste, om det vill få en öfverenskommelse till stånd, gå in på rimliga villkor.

Jag vill slutligen betona, att jag tror, att det skulle vara i hög grad önskligt, om rikstelefonen tills vidare sökte träffa en öfverenskommelse med bolaget om återställande af samtrafiken, må vara mot en afgift af 10 öre. Jag tror för min del icke, att rikstelefonen riskerar något genom detta. Rikstelefonen har ju gått framåt äfven under den tid samtrafiken pågick, och ingen lärar väl tro, att rikstelefonen skulle bli ihjälslagen genom att gå in på en samtrafiksafgift af 10 öre. Hvad abonnenterna beträffar, betala de gärna denna afgift.

Herr talman, jag ber att få yrka afslag på den kungl. propositionen och bifall till statsutskottets betänkande.

Häruti instämde herrar *Österberg, Anderson* i Hasselbol och *Hultkrantz*.

Herr Hedin: Då jag är viss om att ett bifall till den kungl. propositionen skulle vara någonting värre än ett misstag, kommer jag naturligtvis att rösta emot detsamma. Jag skall i allra största korthet säga mina skäl.

Först vill jag emellertid anmärka, att när man tager bevisningen för den kungl. propositionens beskaffenhet så lätt, att man, såsom herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet, uppställer den satsen, att därest ett aftal är fördelaktigt för båda parterna, föreligger en god och sund affär, och sedermera ponerar, utan vidare, att *detta* aftal är fördelaktigt för båda parterna och således bra, då är det icke svårt att bevisa hvad som helst. Då kan man bevisa, att svart är hvitt och hvitt är svart.

Om man vidare gör sådana godtyckliga, mot detta dokument bokstafligen stridande, förutsättningar, som den ärade talaren mitt öfver gjorde, då är det icke heller svårt att skaffa skenbara stöd för sin mening. Han yttrade, att om det skulle ske några sådana

storartade uppfinningar, som den ärade representanten för statsutskottet ansett möjliga, komma dessa naturligtvis att till statens förmån inverka på ett framtida köp. Nej, det göra de icke, utan att den andra parten skulle af pur godhet medgifva något sådant. Nej, hvad som kommer att bestämma det framtida köpet, det är hvad som står i detta dokument och icke något annat.

Han yttrade också, att det vore alldeles gifvet, att det icke i framtiden skulle gå så till att skiljomännen skulle taga sig före att i detalj värdera hvad som finnes. Det står tvärtom här, att i händelse af tvist, värderingen af skiljomän skall ske enligt lagen om skiljomän den 28 oktober 1887, hvaraf följer, att, äfven om det skulle i konungariket Sverige gälla en annan lag om skiljomän, denna bestämmelse lefver upp för att tillämpas i detta fall. Det går icke an att göra sådana rent ur luften gripna förutsättningar om hvad som skall komma att inträffa, då det står i tydlig strid mot hvad som bestämmes i det kontrakt, som framlagts till godkännande af Riksdagen.

Det nu föreliggande förslaget är i *ett* väsentligt hänseende ganska likt förslaget för två år sedan, därutinnan att båda förslagen utgöra ett vittnesbörd om att, när helst ett stort kapitalist-intresse i skepnaden af ett bolag pekar på någonting och säger: jag vill bra gerna ha det där, anser sig alltid svenska regeringen skyldig att mot denna högre makt ställa sig till dessa fordringars förfogande. Detta är likheten. Men det finnes äfven olikhet, som är ganska väsentlig, och denna är till nackdel för det nu föreliggande förslaget. År 1902 skulle vi alldeles säkert hafva vetat, huru många miljoner, vi hade att betala åt detta bolag. Nu veta vi det alls icke. Men något, som vi veta, är, att detta kontrakt är affattadt på sådant sätt, att det bereder tillfälle för bolaget att drifva upp den nu förutsatta summan med ett för mig alldeles inkalkulabelt antal miljoner. *Det* veta vi, men något mera veta vi icke angående det antal miljoner, som skall skänkas bort till bolaget. Huru har det varit möjligt, att så ytterligt oförsynta anspråk kunnat framkomma, anspråk, som, om de icke hade understöds af landets regering, skulle kallats rent af löjligen, emedan ingen skulle fäst at ringaste afseende vid dem? De hafva tillkommit på sådant sätt, att man naivt och narraktigt tolkat en så kallad koncession, meddelad af Stockholms stadsfullmäktige, såsom om den vore en koncession i vanlig mening. En koncession från stadsfullmäktige äger icke annan betydelse än att utgöra en förklaring från kommunens sida genom dess fullmäktige, att den för sin del icke har något emot saken, att den tillåter, i den mån den har en tillåtelse att gifva, att bolaget får använda undergrunden, undermarken, till ledningar, och att det får bygga telefongalgar, om icke något annat kommer i vägen, men *något mera* gifver icke detta, ty det finnes icke i någon kommuns hand en sådan rättighet att disponera öfver luftrymden, som man här tycker föreställa sig, att Stockholms kommun välvilligt upplåter åt bolaget. Hvar finnes det meddeladt åt någon kommun? Ingenstans. Därför talar också en nationalekonom, som åberopats, den förnämste författa-

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.

(Forts.)

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.

(Forts.)

ren rörande telefonrätten, om »den ända upp i himmelen sig sträckande privatsrättsliga egoismen». Och det är säkerligen sant, men den ha vi ingen skyldighet att böja oss för. Nej, Stockholms kommun har icke rättighet vare sig till luftrymden öfver husen eller till undermarken i annan utsträckning, än hvad som behöves för bebyggande, men alls icke vidare. Det är ju bekant för hvar och en, att vårt lands jordägare icke äro af statens lagstiftning tillerkända en *absolut* äganderätt. Man behöfver endast slå upp i grufflagstiftningen för att finna detta. Efter min tanke torde denna lagstiftning till förmån för en viktig och nyttig industri möjligen gå jordägarnes billiga rätt något för nära, men det visar, att de icke hafva en absolut rätt till undermarken. Ja, hvarifrån skulle Stockholms kommun hafva hämtat den utöfver hvad som erfordras för byggnadsändamål och hvad det ändamålet kräfvat? Det medför också en viss rätt till luftrymden, men att kommunen eljest skulle hafva någon makt att meddela koncession, utöfver hvad detta medgivande innehåller, bestrider jag på det allra bestämdaste. Emellertid är det från denna villfarelse, som anspråket kommer att taga de 12 miljoner kronor, som de sakkunnige sagt, att anläggningarna äro värda. Det är *därifrån* dessa anspråk kommit, och dessa anspråk går det nog an att visa tillbaka, om regeringen en gång vill komma därhän i landet att vara regering. Ja, det är på fullaste allvar jag säger detta; regeringen skulle hafva gripit in för att förhindra ett sådant spektakel. Det saknas icke föredömen.

Den store Stephan, som jag nyss sett honom kallas, förstod hvad detta betydde, då telefonen kom. Det var väl egentligen ej han, som fattade beslutet, men det var han, som föranledde, att telefonen genast drogs inom området för statens attribution. I Schweiz gick det icke till precis på samma sätt, men man kom ändå till samma resultat. Den författare, som, såvidt jag vet, fullständigast och med största framgång behandlat das Telephonrecht, nämligen professorn i Zürich — en för öfrigt mycket namnkunnig advokat — Meili upplyser om att förbundsrådet i första början icke hade ögonen öppna. Han säger: det var ett för mig ofattligt, oförklarigt beslut, som förbundsrådet fattade, när det meddelade en koncession på 20 år för telefonanläggningar i Zürich. Men lyckligtvis var vår Herre de därars förmyndare — det har han icke varit här — ty de två privatpersoner, som fingo denna 20-åriga koncession, begingo den oförsiktigheten att, utan att därtill hafva lof — ehuru meningen varit den från första början — öfverlåta koncessionen på ett Aktien Gesellschaft. Och då hade ögonen hunnit blifva fullständigt öppna på förbundsrådets ledamöter, som svarade: ja, det går visst an, men koncessionen reduceras till 5 år. På det sättet gick det till att från den 1 januari 1886 förbundsrådet är i okvald besittning utaf bestämmanderätten af allt hvad som till telefonen hör. Det är icke för sent för oss heller. Och det finnes utvägar att bringa ned pretentionerna från ett bolags sida, hvilka till största delen äro grundade på en *förlust* rättighet, som icke existerar. Från bolagets sida kan an-

dragas: ja, men i himlens namn, när regeringen ej sagt något, så hafva vi väl en laglig rättighet. Nej, icke rätt; icke annat än *billighetsrätt*. Och den får man ju fästa något afseende vid. Men man skall icke betrakta *det*, som *icke* är verklig rätt, såsom en rätt, som står öfver allt hvad både lag och sundt förnuft hittills sagt här i landet.

Jag har härmed motiverat min röst i frågan, men då jag har äran se flera af regeringens medlemmar närvarande, så och då man icke vet, hvad som kan hända, huru vetenskapen kan komma att omgestalta tekniken uti ekonomiska saker, skall jag framföra den vördsamma anhållan -- jag skall, om det fordras, framföra den i en annan form --, att Konungens rådgifvare ville fortast möjligt af Konungen utverka ett beslut, som gör det klart för alla Sveriges innebyggare, att ingen har rättighet att tillägna sig någon dispositionsrätt vare sig öfver undermarken eller öfver luftrymden i annan måtto, än som jag nyss nämnt, och vidare att låta utarbета en fullständig lag uti detta hänseende att framläggas för Riksdagen till godkännande. Kungl. Maj:t har rättighet, och rättigheten sammanfaller -- vare det sagdt till deras kännedom, som tyckas tro, att uti Kungl. Maj:ts hand rättighet och skyldighet äro så olika -- rättigheten sammanfaller med en skyldighet att vidtaga detta för att åtminstone för framtiden hindra ett sådant spektakel med sådana konsekvenser, som dem vi nu hafva inför ögonen.

Jag anhåller, herr talman, om afslag å Kungl. Maj:ts proposition,

Som flere talare anmält sig för yttrandes afgifvande, men tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare behandlingen af ifrågavarande utlåtande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag skulle fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 4,11 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.

(Forts.)